

До спеціалізованої вченої ради К 41.884.04
в Одеському державному університеті
внутрішніх справ
65014 м. Одеса, вул. Успенська, 1.

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Камишанського Олексія Юрійовича «Особливості методики розслідування розкрадань бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Актуальність теми дисертації.

Кримінальна ситуація в економічній сфері держави, зокрема щодо привласнення, розтрати, нецільового використання коштів державного бюджету, на сучасному етапі в Україні залишається вкрай складною. Серед чинників, які впливають на поширення таких кримінальних правопорушень є: недосконалість нормативно-правового забезпечення економічних процесів; відверте зловживання посадовцями службовим становищем; високий рівень корумпованості чиновників; відсутність дієвого контролю держави та громадськості за використанням коштів державного бюджету тощо.

Одним із складних напрямів протягом значного періоду залишається вугільна промисловість, яка, за наявності великої кількості чинників, є дотаційною і значною частиною фінансується із державного бюджету з метою підвищення ефективності функціонування вугільної промисловості. Останнім часом спостерігається значний відтік бюджетних коштів «у тінь», поширилися зловживання з бюджетними коштами і державним майном. Розкрадання коштів державного бюджету, що мали призначення на фінансування підприємств вугільної галузі, негативно впливає на її розвиток та призводить до таких шкідливих наслідків, як: тотальна зношеність парку гірничошахтного устаткування; погіршення умов праці; порушення правил безпеки при проведенні видобувних та пов'язаних з цим робіт; погіршення екологічної ситуації; зайве, нецільове та нераціональне витрачання бюджетних коштів тощо.

Зазначеному вище сприяє відсутність дійового контролю за рухом та проходженням коштів державного бюджету при виконання державних закупівель, неприйняття, а в окремих випадках повна відсутність, заходів для своєчасного запобігання їх незаконному вилученню та використанню, економічними прорахунками в механізмі руху бюджетних коштів до споживача.

Серед актуальних напрямів у протидії фактам розкрадань (привласнення, розтрата, зловживання службовим становищем) коштів державного бюджету у вугільній промисловості чільне місце посідає удосконалення механізму ефективного використання у економічній політиці державних ресурсів через виконання комплексу заходів як кадрового, нормативно-правового забезпечення, створення механізму унеможливлення розкрадань коштів державного бюджету та нецільового їх використання. Незважаючи на прийняті останнім часом в державі заходи із удосконалення процедури використання бюджетних коштів, залишається низка невирішених проблемних питань, що призводять до значних втрат державного бюджету, невиконання програм удосконалення безпеки роботи на шахтах, оновлення технічного оснащення шахт тощо.

Вирішити складні завдання, які постають перед правоохоронними органами у протидії розкраданню коштів державного бюджету у вугільній промисловості, можливо лише у комплексному підході, шляхом розширення їх можливостей за рахунок використання сучасних інформаційних технологій, сучасних технічних засобів отримання доказової та іншої інформації, використання науково-технічних досягнень для потреб кримінального судочинства, усунення факторів, які сприяють поширенню таких кримінальних правопорушень.

Потребують також відповідних змін напрями наукових досліджень щодо протидії привласненню, розтраті коштів державного бюджету та переорієнтацію їх на вирішення безпосередніх потреб практики правоохоронних органів, зокрема, слідчих та оперативних підрозділів Національної поліції України.

Вимагають також критичного переосмислення усталені погляди в юридичній науці і правоохоронній практиці щодо розуміння форм і методів

виявлення, оперативного документування та розслідування фактів розкрадення коштів державного бюджету у вугільній промисловості.

Протидія вчиненню кримінальних правопорушень у сфері обігу бюджетних коштів є одним із пріоритетних напрямів роботи підрозділів захисту економіки Національної поліції України, що закріплено у відповідному Положенні «Про Департамент захисту економіки Національної поліції України» від 13 жовтня 2015 р. № 830.

Аналіз практики правоохоронних органів свідчить про наявність низки чинників, що впливають на рівень протидії вчиненню злочинних проявів у сфері використання коштів державного бюджету, які мають безпосередній прояв у відсутності достатньої кваліфікації окремих співробітників оперативних та слідчих підрозділів Національної поліції України, невідповідності викликам сьогодення рівня їх професійної підготовки, відсутності належних механізмів підвищення кваліфікації персоналу та професійного рівня співробітників правоохоронних органів, значна плінність кадрів.

Реалії сьогодення вимагають кардинальних змін у підході до розуміння та застосування сучасних методів протидії злочинним проявам з використанням інформаційних технологій, спеціалізованого програмного забезпечення для здійснення аналітичної роботи, відповідного інформаційно-аналітичного забезпечення ходу виявлення, документування та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із розкраданням коштів державного бюджету, залучення професійних аналітиків, аудиторів для здійснення контролю у сфері використання бюджетних коштів.

Варто відзначити про відсутність спеціальних наукових досліджень монографічного рівня, які б розглядали проблематику методики розслідування розкрадань коштів державного бюджету на підприємствах вугільної промисловості, з урахуванням змін кримінального процесуального законодавства та сучасних реалій у сфері використання коштів державного бюджету.

В умовах значного поширення в Україні кримінальних правопорушень у

бюджетній сфері, які спричиняють значні матеріальні збитки державним інтересам, існує нагальна проблема підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо протидії фактам злочинних проявів, своєчасного їх виявлення, оперативного документування й розслідування. Запропонована тема дисертаційного дослідження є досить актуальною науковою проблемою, яка має своє безпосереднє практичне спрямування для протидії та запобігання злочинності.

Актуальність роботи підкреслюється й тим, що обрана тема дослідження відповідає як державним, так і відомчим програмам удосконалення діяльності правоохоронних органів, організації здійснення протидії злочинності в Україні. Обраний напрям дослідження відповідає, зокрема, положенням Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015; Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 р., затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 р. № 1209-р.; Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 рр., затвердженого наказом МВС України від 16 березня 2015 р. № 275 (п. 6.19 «Організація і тактика протидії розкраданням бюджетних коштів та іншим порушенням бюджетного законодавства»); Плану заходів Міністерства внутрішніх справ, спрямованих на реалізацію норм Кримінального процесуального законодавства України, затвердженого наказом МВС України від 08.08.2012 р. № 685.

Виходячи із наведеного вище, обрана тема дисертаційного дослідження *Камишанського Олексія Юрійовича «Особливості методики розслідування розкрадань бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості»* є необхідною та важливою для вдосконалення й підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо виявлення, оперативного документування та розслідування розкрадань коштів державного бюджету на підприємствах вугільної промисловості, є актуальною з теоретичної та практичної

точок зору.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Низка сформульованих у дисертації положень, висновків і рекомендацій характеризуються ознаками новизни і є певним внеском у наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів України щодо особливостей методики розслідування розкрадань коштів державного бюджету у вугільній промисловості.

У дисертації пропонується ряд нових, вперше визначених, концептуальних у теоретичному плані і важливих у практичному відношенні пропозицій, а саме:

➤ з урахуванням потреб практики виявлення та розслідування злочинів автором дисертації запропонована криміналістична методика розслідування розкрадань коштів державного бюджету у вугільній промисловості;

➤ на підставі результатів вивчення практики розслідування злочинів дисертантом сформовано криміналістичну характеристику розкрадань бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості та розкрито зміст її елементів: предмету злочинного посягання; обстановки вчинення розкрадань; найбільш поширених на сучасному етапі способів вчинення розкрадань бюджетних коштів, їх типових матеріальних та ідеальних відображень (слідів); характеристики осіб, які вчинили вказані розкрадання;

➤ наведено криміналістичну класифікацію способів та слідів вчинення розкрадань бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості, зокрема: фонду заробітної платні; коштів державної підтримки, які виділяються на часткове покриття витрат із собівартості вугільної продукції; коштів, які виділяються на закупівлю товарів, робіт і послуг для технічного переоснащення шахт або поточних виробничих потреб; коштів, що пов'язані з відрядженнями працівників підприємства;

➤ розкрито зміст найбільш поширених на сучасному етапі способів вчинення розкрадань коштів державного бюджету на підприємствах вугільної

промисловості, з відображення комплексу дій щодо підготовки, безпосереднього вчинення кримінальних правопорушень та приховування його слідів;

➤ виокремлено взаємозв'язок обстановки розкрадання бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості із способом його вчинення;

➤ наведено криміналістичну характеристику осіб, які вчиняють такі кримінальні правопорушення, сформульовано соціально-психологічні портрети і запропоновано авторське бачення їх криміналістичної класифікації;

➤ з урахуванням потреб практики визначено типові початкові слідчі ситуації при розслідуванні розкрадань бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості, наведено їх завдання та запропоновано обґрунтований алгоритм слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій для вирішення завдань таких слідчих ситуацій;

➤ з урахуванням результатів вивчення матеріалів практики розслідування злочинів та результатів опитування відповідних експертів дисертантом запропоновані обґрунтовані рекомендації щодо організації та тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій, виокремлено проблемні питання діяльності правоохоронних органів та запропоновано конкретні практичні рекомендації;

➤ визначено перелік документів, які залежно від способу вчинення кримінального правопорушення, підлягають аналізу для встановлення фактів розкрадань коштів державного бюджету у вугільній промисловості, запропоновані особливості здійснення їх аналізу;

➤ запропоновано обґрунтовані пропозиції щодо особливостей використання спеціальних знань при розслідуванні розкрадань бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості, де, зокрема, детально розглянуто можливості: технічної експертизи документів; експертизи документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності; експертизи документів про економічну діяльність підприємств і організацій; товарознавчої експертизи; гірничотехнічної експертизи тощо.

Розділи дисертації поєднані загальною метою дослідження і в них, відповідно до плану дослідження, розкривається його об'єкт і предмет.

Перший розділ дисертації «Теоретико-правові засади розслідування розкрадань бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості» складається із трьох підрозділів, де автором комплексно розглянуто сучасний стан та проблеми розслідування розкрадань бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості; обстановка вчинення розкрадання бюджетних коштів та предмет злочинного посягання; відомості про осіб, які вчинили розкрадання бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості; типові способи вчинення розкрадань бюджетних коштів.

Дисертантом наведено причини та розкрито особливості змісту державного фінансування вугільної промисловості в Україні, наведені статистичні дані, що свідчать про зловживання з коштами державного бюджету, які мають призначення для підтримки виробничих потужностей вугільних шахт, покриття поточних збитків, технічну модернізацію та переоснащення, виплати заробітної плати шахтарям, часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції. Виокремлено фактори, які, на думку автора дисертації, впливають на рівень поширення зловживань із коштами державного бюджету у вугільній промисловості, серед них: складність розслідування розкрадань коштів державного бюджету та відсутність належних методик розслідування таких кримінальних правопорушень.

Автором наукового дослідження наведено стан наукової розробленості проблем розслідування привласнення, розтрата, зловживання службовим становищем та інших зловживань із коштами державного бюджету з точки зору кримінального права, кримінології, криміналістики. При цьому дисертант справедливо наголошує на тому, що в Україні відсутні спеціальні наукові дослідження, які б розглядали особливості розслідування розкрадань бюджетних коштів у вугільній промисловості.

Важливими для належної організації виявлення та розслідування розкрадань бюджетних коштів у вугільній промисловості є розгляд автором дисертації необхідності та особливостей фінансування коштами державного бюджету діяльності з видобування та функціонування вугільних шахт, нормативно-правового забезпечення цього процесу. Метою такого державного фінансування є покриття витрат галузей та підприємств, що знаходяться на повному або частковому державному грошовому забезпеченні.

Важливим для практики правоохоронних органів є розгляд повноважень державних органів, які здійснюють фінансовий контроль у сфері обігу коштів державного бюджету, що створить умови для усунення дублювання їх функцій і організації взаємодії з протидією вчиненню кримінальних правопорушень на належному рівні.

Має теоретичне та практичне значення наведення автором дисертації детальної характеристики осіб, які вчиняють розкрадання коштів державного бюджету у вугільній промисловості або причетні до вчинення таких розкрадань. Автор надає характеристику суб'єктів кримінальних правопорушень із використанням різноманітних ознак, що створює умови для повного ознайомлення з можливостями та злочинними спрямуваннями таких осіб. Автором дослідження наведена криміналістична класифікація осіб, які беруть участь у вчинення таких кримінальних правопорушень з детальним аналізом їх злочинної поведінки, мотивації тощо.

Теоретично та практично значущими є пропозиції автора дисертації щодо способів вчинення розкрадань бюджетних коштів у вугільній промисловості. Дисертант, з урахуванням матеріалів практики правоохоронних органів, навів існуючі криміналістичні класифікації способів підготовки та безпосереднього вчинення кримінальних правопорушень.

Важливим є детальний опис найбільш поширених способів вчинення розкрадання коштів державного бюджету у вугільній промисловості із відповідним аналізом матеріалів практики розслідування злочинів, типових слідів

вчинення таких кримінальних правопорушень, серед яких: розкрадання фонду заробітної платні; незаконна оплата робіт, які фактично не виконувались чи виконувалися не у повному обсязі, або з нижчим ступенем складності; розкрадання коштів державної підтримки, які виділяються на часткове покриття витрат із собівартості вугільної продукції; розкрадання коштів, які виділяються на закупівлю товарів, робіт і послуг для технічного переоснащення шахт або поточних виробничих потреб, у тому числі, на нове будівництво, капітальний та поточний ремонт; розкрадання коштів, які виділяються на закупівлю товарів для технічного переоснащення шахт; розкрадання бюджетних коштів шляхом закупівлі устаткування, яке було у використанні під видом нового; фіктивна (безтоварна) закупівля спеціального обладнання, гірничошахтного устаткування, паливно-мастильних або інших витратних матеріалів; розкрадання коштів, які призначені для проведення екологічних заходів при реструктуризації підприємств вугільної промисловості.

Наведений автором дослідження аналіз способів злочинної діяльності буде сприяти належній організації діяльності правоохоронних органів щодо виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із розкраданням коштів державного бюджету у вугільній промисловості. Опис змісту злочинної діяльності доповнює детальний аналіз характеристики осіб, які вчиняють такі кримінальні правопорушення та опис типових слідів вчинення злочинів.

У другому розділі дисертації «Специфіка розслідування розкрадань бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості» автором дисертації проаналізовані: особливості початку досудового розслідування розкрадань бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості; типові слідчі ситуації, версії та особливості їх перевірки при розслідуванні; особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій; особливості використання спеціальних знань.

На підставі аналізу матеріалів кримінальних проваджень автор дослідження обґрунтовує необхідність змін до чинного кримінального процесуального

законодавства, зокрема, що стосуються початку досудового розслідування, наводить особливості змісту діяльності з виявлення фактів розкрадань коштів державного бюджету у вугільній промисловості та проблеми, які виникають у діяльності правоохоронних органів щодо початку досудового розслідування. Важливим як для теорії кримінального процесу, так і для практики розслідування злочинів, є розгляд питання щодо обставин, які підлягають встановленню та доказуванню, з виокремленням проблемних сторін діяльності слідчих підрозділів.

З урахуванням специфіки змісту злочинної діяльності та особливостей діяльності правоохоронних органів автором дисертації виокремлено об'єктивні та суб'єктивні фактори, які впливають на визначення слідчих ситуацій розслідування розкрадань коштів державного бюджету у вугільній промисловості. Дисертантом наводяться та аналізуються слідчі ситуації, які властиві для таких кримінальних правопорушень: розкрадання бюджетних коштів встановлено співробітниками Державної аудиторської служби України під час здійснення державного фінансового контролю; розкрадання бюджетних коштів виявляється оперативними підрозділами НП України, Служби безпеки України, ДФС України, Національного антикорупційного бюро України при здійсненні оперативно-розшукової діяльності; інформація про факт розкрадання бюджетних коштів на підприємстві вугільної промисловості міститься у заявах чи повідомленнях; факт розкрадання бюджетних коштів на підприємстві вугільної промисловості виявляється слідчим самостійно під час досудового розслідування кримінальних правопорушень тощо. Аналіз слідчих ситуацій супроводжується даними із матеріалів практики правоохоронних органів, детальною інформацією про окремі документи, що містять дані про вчинені кримінальні правопорушення, виокремлення завдань, які стоять перед слідчими ситуаціями, а також алгоритм заходів щодо вирішення таких завдань слідчих ситуацій.

Цікавими та практично корисними є пропозиції автора дисертації щодо особливостей побудови версій у ході розслідування розкрадань коштів державного бюджету у вугільній промисловості та особливостей їх перевірки.

Важливими для практики розслідування злочинів є пропозиції щодо організації та тактики проведення допиту у ході розслідування розкрадань коштів державного бюджету у вугільній промисловості. Автор дисертації, з урахуванням результатів вивчення кримінальних правопорушень, виокремив проблемні питання правоохоронних органів щодо проведення зазначеної слідчої (розшукової) дії, навів криміналістичну класифікацію осіб, які підлягають допиту, визначив перелік питань, які підлягають встановленню у ході допиту. Детально розкриті підготовчі заходи, які будуть сприяти ефективному проведенню допиту. З урахуванням різноманітних ситуацій автором дисертації наведено комплекс тактичних прийомів, що дозволяють отримати необхідну інформацію від допитуваного, визначити неправдиві свідчення тощо.

Цікавими та практично корисними є пропозиції автор дисертації щодо особливостей використання документальних даних у ході розслідування таких злочинів. Дисертант навів криміналістичну класифікацію документів, які забезпечують документообіг виділення, отримання та використання коштів державного бюджету у вугільній промисловості. Залежно від способів вчинення розкрадань коштів державного бюджету, автором дисертації наведено перелік документів, які підлягають пошуку у ході проведення окремих слідчих (розшукових) дій та зміст інформації, що може міститися в них і можливості її використання у ході розслідування злочинів.

Мають теоретичне та практичне значення пропозиції автора дисертації щодо організації використання спеціальних знань у ході розслідування розкрадань коштів державного бюджету у вугільній промисловості. Дисертант, з урахуванням результатів вивчення матеріалів практики правоохоронних органів, визначив основні напрями використання спеціальних знань, виокремив проблеми їх застосування та запропонував алгоритм їх використання у ході розслідування злочинів. Опис теоретичного матеріалу супроводжується прикладами із практики розслідування злочинів та власного досвіду автора дослідження. Рекомендації та пропозиції, запропоновані автором дисертації, сприятимуть підвищенню

ефективності слідчих підрозділів у протидії розкраданню коштів державного бюджету у вугільній промисловості.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Структура дослідження, запропонована дисертантом, є достатньо обґрунтованою, логічно побудованою та базується на комплексному підході до вирішення проблем, що пов'язані з необхідністю вдосконалення та підвищення ефективності діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України щодо виявлення та розслідування розкрадань коштів державного бюджету, що вчиняються на підприємствах вугільної промисловості відповідно до сучасних викликів та форм злочинності.

Автором дисертації, на підставі аналізу матеріалів практики правоохоронних органів, розкрито криміналістичну характеристику розкрадань коштів державного бюджету у вугільній промисловості, з відображенням найбільш поширених способів вчинення таких кримінальних правопорушень, типових слідів злочинів, змісту злочинної поведінки осіб, що вчинять розкрадання; наведено особливості виявлення таких кримінальних правопорушень та початку досудового розслідування; типові слідчі ситуації, їх завдання та алгоритм вирішення таких завдань; особливості організації та тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій, властивих для розслідування таких злочинів; організації використання спеціальних знань у ході розслідування розкрадань коштів державного бюджету у вугільній промисловості.

Дисертантом визначені проблемні питання теорії та практики організації розслідування злочинів, тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій, особливості використання тактичних прийомів для отримання доказової інформації, встановлення неправдивих свідчень тощо. Визначені проблемні питання у організації діяльності правоохоронних органів, напрями запобігання злочинам та запропоновані конкретні шляхи їх вирішення.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у

своїй більшості є обґрунтованими і переконливими. При їх обґрунтуванні дисертантом використано широке коло наукових джерел, законодавство, практику виявлення та розслідування кримінальних правопорушень. Результати дисертаційного дослідження ґрунтуються на даних, отриманих в результаті аналізу дисертаційних та інших наукових праць із зазначеної тематики, що відображають наукові результати досліджень вітчизняних і зарубіжних учених в галузі криміналістики, кримінального процесу, кримінології.

Інформаційну та емпіричну основу дисертації становлять узагальнення практики виявлення та розслідування розкрадань коштів державного бюджету на підприємствах вугільної промисловості; результати опитування відповідних експертів, що мають досвід виявлення та розслідування таких кримінальних правопорушень. Результати дослідження ґрунтуються також на статистичних та аналітичних матеріалах Національної поліції України. Висновки і пропозиції, викладені у дисертації, ґрунтуються на багаторічному практичному досвіді автора дисертації у правоохоронних органах.

Дисертант опрацював значний масив загальнонаукової та спеціальної літератури, нормативних актів (загалом 355 джерел). Поряд із працями з проблем криміналістики, кримінального процесу, кримінології, під час роботи над дисертацією автором широко використовувалась література з інших галузей права, нормативні акти, а також статистичні й аналітичні матеріали правоохоронних та контролюючих органів.

Обґрунтованість власних наукових результатів підтверджується і тим, що автор робить висновки на підставі аналізу і зіставлення поглядів та тверджень різних вчених, вдало ілюструє їх прикладами з матеріалів практики виявлення та розслідування злочинів, результатів опитування відповідних експертів, результатів окремих наукових робіт. Висновки до розділів та загальні висновки відповідають сутності розглянутих питань і відзначаються чіткістю викладених думок.

У ході дослідження дисертант застосував комплексний підхід до вирішення

проблемних питань організації розслідування розкрадань коштів державного бюджету на підприємствах вугільної промисловості.

Запропоновані автором пропозиції мають спрямування на вдосконалення та підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо особливостей аналізу документальних даних, виявлення фактів розкрадань коштів державного бюджету, організації та тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій, підготовки та призначення судових експертиз, властивих для розслідування таких кримінальних правопорушень.

Автором дисертації запропоновано комплекс конкретних пропозицій та рекомендацій, які можуть бути безпосередньо застосовані для вдосконалення та підвищення ефективності слідчих та оперативних підрозділів Національної поліції України з виявлення, оперативного документування та розслідування злочинів, що вчиняються у бюджетній сфері.

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях

Основні результати дослідження знайшли повне відображення у 14 наукових публікаціях, зокрема, у одній колективній монографії, 8 статтях у наукових фахових виданнях, двох статтях у міжнародному науковому виданні та трьох тезах виступів на науково-практичних конференціях, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Результати дослідження *Камишанського Олексія Юрійовича «Особливості методики розслідування розкрадань бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості»* знайшли апробацію, зокрема,

- практичній діяльності оперативних та слідчих підрозділів Національної поліції України – для підвищення ефективності їх роботи у протидії та запобіганню злочинам;
- освітньому процесі – для підготовки та підвищення кваліфікації кадрів правоохоронних органів України;
- науково-дослідній роботі – для подальших досліджень проблем

виявлення та розслідування розкрадань коштів державного бюджету на підприємствах вугільної промисловості, про що свідчать відповідні акти впровадження.

Автореферат дисертації за своїм змістом ідентичний основним положенням дисертації та повністю відображає зміст, основні положення, висновки та пропозиції, які сформульовані в дисертації.

Значущість результатів дисертаційного дослідження для практики виявлення та розслідування злочинів

Практична значущість роботи полягає у тому, що рекомендації та пропозиції, сформульовані автором дослідження, спрямовані безпосередньо на вдосконалення та підвищення ефективності діяльності слідчих та оперативних підрозділів у ході пошуку первинної оперативної інформації, оперативного документування, проведення окремих слідчих (розшукових) дій, підготовки та призначення окремих судових експертиз, аналізу документальних даних про факти кримінальних правопорушень. Результати дослідження надають можливість підвищення фахових знань співробітників оперативних, слідчих підрозділів у ході виявлення та розслідування злочинів, а в підсумку – сприяють оптимізації та підвищення ефективності оперативного-розшукового та криміналістичного забезпечення досудового розслідування розкрадань у вугільній промисловості.

З урахуванням теоретичної значимості отриманих результатів, можуть бути рекомендовані такі шляхи їх використання:

➤ у навчальному процесі з метою підготовки та підвищення кваліфікації співробітників правоохоронних органів, що може бути реалізовано шляхом використання матеріалів дослідження у процесі вивчення відповідних тем з курсу криміналістики, оперативно-розшукової діяльності;

➤ для подальшої наукової розробки вирішення проблемних сторін оперативно-розшукового та криміналістичного забезпечення підрозділів Національної поліції України, інших правоохоронних органів з виявлення та

розслідування злочинів, що вчиняються у бюджетній сфері;

➤ для розробки та впровадження у діяльність правоохоронних органів методичних рекомендацій щодо особливостей змісту злочинної діяльності, аналізу документів обліку для встановлення фактів розкрадань коштів державного бюджету.

Викладене вище може бути підставою для загальної позитивної оцінки дисертації *Камішанського Олексія Юрійовича «Особливості методики розслідування розкрадань бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості»* як самостійного наукового дослідження з актуальної і важливої для науки і практики проблеми.

Не зупиняючись більш детально на загальній позитивній оцінці роботи в цілому, дисертація містить окремі дискусійні питання, які потребують додаткової аргументації чи роз'яснення здобувачем:

1. Поза увагою автора дисертації залишилися важливі питання з організації розслідування розкрадань коштів державного бюджету у вугільній промисловості, які стосуються інформаційно-аналітичного забезпечення ходу розслідування таких злочинів, використання наявних інформаційних ресурсів Національної поліції України, особливостей та проблем отримання інформації від інших правоохоронних й контролюючих органів. В системі Національної поліції України розроблені спеціальні методики, які спрямовані на удосконалення використання інформаційних ресурсів для аналітичної роботи у ході виявлення розкрадань коштів державного бюджету.

2. Складність розслідування розкрадань коштів державного бюджету на підприємствах вугільної промисловості пов'язано із значним обсягом спеціальних заходів щодо виявлення таких кримінальних правопорушень та спільної роботи різних відомств. Практика правоохоронних органів свідчить, що такі кримінальні правопорушення виявляються за результатами чітко спланованих оперативно-розшукових заходів, негласних слідчих (розшукових) дій, окремих заходів органів фінансового контролю. У зв'язку із зазначеним, автору дисертації необхідно було

б розглянути, у окремому підрозділі, особливості взаємодії, спільної діяльності слідчих та оперативних підрозділів Національної поліції України, особливості взаємодії правоохоронних та контролюючих органів, особливості обміну інформацією тощо.

3. Важливим у ході виявлення та розслідування розкрадань коштів державного бюджету на підприємствах вугільної промисловості є використання спеціальних інформаційних ресурсів, призначенням яких є проходження процедури державних закупівель чи аналіз здійснених операцій із коштами державного бюджету, а також переліку суб'єктів господарювання, які беруть участь у державних закупівлях (сайт «Прозоро», аналітичний блок сайту «Прозоро», сайт громадської організації «Антикорупційний монітор», сайт Антимонопольного комітету України тощо). Тому для належного формування методики розслідування розкрадань коштів державного бюджету на підприємствах вугільної промисловості автору дисертації важливо було б розглянути особливості використання інформації із зазначених ресурсів, а також можливості спеціальних комп'ютерних програм (інструментів для аналізу великих даних), які дозволяють у масиві кількості здійснених фінансово-господарських операцій встановити взаємопов'язаних осіб, суб'єктів господарювання, об'єкти власності, неформальні зв'язки тощо.

4. Запропоноване наукове дослідження мало б ще більшу практичну цінність та можливість безпосереднього використання матеріалів дисертації у практичній діяльності правоохоронних органів, якщо б викладення теоретичного матеріалу більш широко супроводжувалося статистичними даними, прикладами із матеріалів вивчених кримінальних проваджень, судових рішень, даними результатів опитування співробітників правоохоронних органів з відповідним їх аналізом, що дозволило б визначити як позитивні, так і негативні сторони в діяльності оперативних та слідчих підрозділів Національної поліції України щодо виявлення та розслідування розкрадань коштів державного бюджету на підприємствах вугільної промисловості.

містить нові науково-обґрунтовані результати в галузі криміналістики, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання. До таких результатів, зокрема, відносяться: визначення стану та проблем розслідування розкрадань коштів державного бюджету у вугільній промисловості; криміналістична характеристика розкрадань бюджетних коштів; особливості виявлення кримінальних правопорушень та початку досудового розслідування; визначення переліку документів, залежно від способу вчинення злочину, та особливості аналізу документальних даних; визначення завдань типових слідчих ситуацій та алгоритму вирішення таких завдань; особливості організації та тактики здійснення окремих слідчих (розшукових) дій, призначення та проведення судових експертиз тощо.

Зміст дисертації відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності, робота пройшла належну апробацію. Дисертація є самостійною, завершеною роботою.

Таким чином, дисертаційна робота *Камишанського Олексія Юрійовича «Особливості методики розслідування розкрадань бюджетних коштів на підприємствах вугільної промисловості»* є самостійним, завершеним науковим дослідженням з актуальної теми у сучасній юридичній науці та у сукупності є основою забезпечення розв'язання конкретного наукового завдання. Дисертація відповідає вимогам пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.13 № 567, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня **кандидата юридичних наук** за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент:

**Професор кафедри
кримінального процесу та криміналістики
Університету державної фіскальної служби України
доктор юридичних наук, професор**

В. В. Лисенко

Лисенко В.В.
14 05 18